

Europarådets
konvensjon
**om tiltak
mot
menneske-
handel**

Ofrenes
rettigheter

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Menneskehandel er et brudd på menneskerettighetene og en inngripen i livet til utallige mennesker i og utenfor Europa. Stadig flere kvinner, menn og barn behandles som handelsvarer på tvers av landegrenser eller innad i sitt eget land, og blir ofre for utnyttning og overgrep.

■ Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel, som trådte i kraft 1. februar 2008, har som formål å:

- ▶ hindre menneskehandel
- ▶ gi ofre vern mot menneskehandel
- ▶ rettsforfølge menneskehandlere, og
- ▶ bidra til samkjøring av nasjonale tiltak og internasjonalt samarbeid.

■ Konvensjonen omfatter:

- ▶ alle former for menneskehandel, nasjonal og internasjonal, enten den er forbundet med organisert kriminalitet eller ikke
- ▶ alle ofre for menneskehandel (kvinner, menn og barn)
- ▶ alle former for utnyttning (seksuell, tvangsarbeid eller tvangstjenester, slaveri, trelldom eller fjerning av organer, osv.).

■ Konvensjonens viktigste bidrag er at den setter søkelys på menneskerettigheter og vern av ofre. Konvensjonen definerer menneskehandel som et brudd på menneskerettighetene og en krenkelse av menneskets verdighet og integritet. Det betyr at nasjonale myndigheter holdes ansvarlig hvis de ikke iverksetter tiltak for å hindre menneskehandel, beskytte ofre og sikre effektiv etterforskning i saker som dreier seg om menneskehandel.

■ Menneskehandel er et verdensomspennende fenomen som ikke kjenner noen landegrenser, og nettopp derfor er konvensjonen og dens bestemmelser relevant for land over hele verden og åpen for dem alle.

HVA ER MENNESKEHANDEL?

— Konvensjonen definerer menneskehandel som en kombinasjon av tre elementer:

- ▶ en **handling**: rekruttering, transport, transit, losjering eller mottak av personer,
- ▶ ved bruk av visse **midler**: trusler eller maktbruk eller andre former for tvang, bortføring, svindel, bedrageri eller misbruk av makt eller av en sårbar posisjon, eller det å gi eller motta betaling eller goder for å oppnå samtykke fra en person som har kontroll over en annen person,
- ▶ med **utnyttning som formål**: som et minimum utnyttning av andres prostitusjon eller andre former for seksuell utnyttning, tvangsarbeid eller tvangstjenester, slaveri eller slaverilignende praksis, trelldom eller fjerning av organer.

HVA ER FORSKJELLEN PÅ MENNESKEHANDEL OG MENNESKESMUGLING?

— Formålet med menneskesmugling er ulovlig transport over landegrensene i den hensikt direkte eller indirekte å oppnå økonomiske eller andre materielle fordeler. Formålet med menneskehandel er utnyttning. Menneskehandel innebærer dessuten ikke nødvendigvis kryssing av landegrenser; det kan finne sted innenfor landets grenser.

HVEM ER OFFER FOR MENNESKEHANDEL?

- Alle kan bli offer for menneskehandel – kvinner, menn og barn, mennesker i alle aldre og sosiale lag. Mennesker som blir ofre for menneskehandel, blir for eksempel tvunget til å yte seksuelle tjenester, arbeide for liten eller ingen betaling, eller fjerne organer. Utnyttningen ledsages ofte av fysisk og følelsesmessig vold og trusler mot ofrene og deres slektninger.
- Ifølge konvensjonen er et offer for menneskehandel en person som har blitt transportert, rekruttert, overført, innlosjert eller mottatt i et land eller på tvers av landegrenser, ved bruk av trusler, makt, bedrageri, tvang eller andre illegale midler, med utnyttning som formål.
- Et barn regnes som offer for menneskehandel uavhengig av om det er brukt bestemte **midler** for å rekruttere, transportere, overføre, innlosjere eller motta ham eller henne med utnyttning som formål.
- Personens “samtykke” til utnyttningen er irrelevant dersom et av disse **midlene** (tvang, bedrageri, utnyttning av en sårbar posisjon, osv.) er brukt. Videre vil en person anses som offer selv om utnyttningen ennå ikke har funnet sted, så lenge han/hun har vært utsatt for en av **handlingene** ved bruk av ett av **midlene**.

HVILKE RETTIGHETER HAR OFRE FOR MENNESKEHANDEL IFØLGE KONVENSJONEN?

Identifikasjon

Ofre for menneskehandel må formelt identifiseres som dette for å unngå at de blir behandlet som irregulære innvandrere eller kriminelle. Identifikasjonen utføres av fagpersoner med spesialkunnskap (ansatte i politiet, sosialarbeidere, arbeidsinspektører, leger, støttepersonell, osv.) i henhold til etablerte prosedyrer og identifikasjonskriterier.

Tid til å komme seg og tenke seg om

Også før ofre formelt identifiseres, har de krav på minst 30 dager til å komme seg, frigjøre seg fra menneskehandlernes innflytelse og vurdere samarbeid med myndighetene i etterforskningen av menneskehandelen. I denne perioden kan de ikke sendes ut av landet, og de har krav på hjelp selv om de oppholder seg i landet irregulært.

Assistanse

Uavhengig av om ofrene er innstilt på å samarbeide i etterforskningen av lovbruddet eller opptre som vitne, har de krav på:

- ▶ egnet og trygg innkvartering
- ▶ psykologisk hjelp
- ▶ materiell hjelp
- ▶ tilgang til akuttmedisinsk behandling
- ▶ oversettelses- og tolketjenester
- ▶ rådgivning og informasjon
- ▶ hjelp i straffeprosessen
- ▶ sysselsetting, yrkesopplæring og skole, hvis vedkommende har oppholdstillatelse i landet.

Juridisk hjelp

Ofre for menneskehandel har krav på informasjon om hvilke rettigheter de har og relevante prosedyrer, på et språk som de forstår. Under spesielle forhold har de også krav på juridisk hjelp og gratis rettshjelp.

Oppholdstillatelse

Ofre kan få fornyet oppholdstillatelse dersom vedkommendes personlige situasjon krever dette, eller hvis vedkommende må være i landet for å kunne samarbeide med myndighetene i etterforskningen av menneskehandelen. Utstedelsen av oppholdstillatelse har ingen innvirkning på vedkommendes rett til å søke asyl.

Vern om privatlivets fred og personlig identitet

Offerets personlige opplysninger kan ikke offentliggjøres og kan bare lagres for konkrete juridiske formål. De skal ikke brukes på noen måte som kan føre til at vedkommende blir gjenkjent.

Beskyttelse under etterforskning og rettsforfølgelse

Ofre og deres familiemedlemmer skal om nødvendig gis beskyttelse mot hevnaksjoner eller trusler fra menneskehandlerne. Dette kan omfatte fysisk beskyttelse, omplassering, ny identitet og hjelp til å skaffe arbeid.

Kompensasjon

Ofre for menneskehandel har krav på økonomisk kompensasjon for skader de er påført i menneskehandlerens hender. Denne kompensasjonen kan gis av en domstol etter konfiskering av menneskehandlerens eiendeler, eller av myndighetene i det landet der utnyttingen fant sted.

Repatriering og retur

Ofrets hjemreise til eget opprinnelsesland skal skje i tråd med vedkommendes rettigheter, sikkerhet og verdighet, og må også ta hensyn til status for eventuelle rettsforfølgelsessaker. Ved retur må vedkommende tilbys hjelp i form av integreringstiltak som skolegang og hjelp til å finne sysselsetting.

HVILKE SPESEILLE RETTIGHETER HAR BARN SOM ER OFRE FOR MENNESKEHANDEL?

— I tillegg til rettighetene over, som gjelder alle ofre for menneskehandel, omfattes barn også av følgende spesielle rettigheter:

- ▶ enslige mindreårige skal tildeles en hjelpeverge som representerer barnet og sikrer barnets beste;
- ▶ det iverksettes tiltak for å sikre barnets identitet og nasjonalitet og, dersom det er i barnets interesse, finne barnets familie;
- ▶ hvis ofrets alder er usikker, men det er skjellig grunn til å tro at vedkommende er under 18 år gammel, betraktes vedkommende som mindreårig og gis spesiell beskyttelse i påvente av at riktig alder kan verifiseres;
- ▶ mindreårige har krav på skolegang og hjelpetiltak som tar hensyn til de behovene de har;
- ▶ før repatriering skal det gjennomføres en risiko- og sikkerhetskartlegging, og repatriering skal bare skje dersom det er i barnets beste;
- ▶ barn skal omfattes av spesielle beskyttelsestiltak under etterforskning og rettsforfølgelse.

OVERVÅKING AV KONVENSJONENS GJENNOMFØRING

— Alle land som har sluttet seg til på Europarådets konvensjon, overvåkes jevnlig av ekspertgruppen for tiltak mot menneskehandel (GRETA). GRETAs rolle er å sikre en effektiv gjennomføring av konvensjonens bestemmelser og respekt for ofrenes rettigheter.

— GRETA analyserer situasjonen fra land til land, utarbeider rapporter som identifiserer god praksis og avvik, og kommer med anbefalinger om bedre måter å gjennomføre konvensjonen på i hvert enkelt land. Rapporter og anbefalinger offentliggjøres og publiseres på Europarådets nettside mot menneskehandel.

Kontakt og mer informasjon

Secrariat of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking
in Human beings (GRETA and the Committee of the Parties)

Europarådet / Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

Frankrike / France

E-post / E-mail: Trafficking@coe.int

www.coe.int/trafficking